СУЗОР'Е БРАЦТВА

,..У залацістых промнях сонца неяк асабліва прыгожа выглядае белакаменны будынак электрастанцыі «Дружба народаў». Парывісты летні вецер калыша сотні чырвоных сцягоў, рознакаляровыя флагі трох брацкіх рэспублік — Беларускай, Літоўскай і Латвійскай.

У багатым святочным убранні і станцыя. і калгасны парк, і шырокія вуліцы вёскі. Хутка пачнецца вялікая ўрачыстасць, прыедуць дарагія госці. А запрашэнні былі пасланы ў гарады і вёскі Латвіі і Літвы, у Полацк і Мінск, у Ленінград, Маскву, Кіеў.

І вось у вёску Дрысвяты на свята, прысвечанае пуску гідраэлектрастанныі «Дружба народаў», з'ехалася звыш 20 тысяч гасцей. Як рэкі вясной з розных бакоў збіраюць свае бурлівыя патокі, гэтак жа ў нядзелю 19 ліпеня 1953 года ў Дрысвяты сцякаўся бясконцы паток людзей.

Так пачынаецца цікавая і змястоўная брашура*) В. І. Казлова, прысвечаная развіццю нацыянальных адносін у нашай краіне. У брашуры крыху больш за шэсцьдзесят старонак, але колькі яна змясціла перакана́ўчых фактаў, цікавых жыццёвых назіранняў, якія расказваюць аб росквіце эканомікі і культуры народаў Савецкай краіны, лрыгажосці нашай зямлі, яе свабодных і роуных сыноў!

«Чым ты была, Беларусь мая родвая?..» Міжволі прыходзяць па памяць гэтыя ўсхваляваныя словы паэта, калі азірнешся на круты і ўзнсcты шлях нашай рэспублікі — ад дымнай лучыны да агністага зарыва пагутных электрастапцый, ад зрэбіай сярмягі да заможнасці і дабрабыту, ад каравых непісьменных «крыкыкаў» да вышынь навукі і культуры.

Да рэвалюцыі Беларусь была ад:талай, занядбанай ускраінай царскай 'асіі. Напрыклад, у 1913 годзе на іушу насельніцтва ў нэлым па краіне выпускалася прадукцыі машынаіудавання на 5 рублёў, а па Белару:і — на 48 капеек, гэта значыць у 10 іазоў менш, электраэнергіі адпаведіа 14 кілават-гадзін і 0,43 кілаватадзіны, гэта значыць амаль у 32 іазы менш.

Векапомны Кастрычнік непазнаіальна змяніў аблічча нашай рэспубіікі, расхінуў перад беларускім нарадам бязмежную сонечную далячынь. Над соннай плынню азёр і рэк заракаталі, загулі турбіны, паўсталі «з блакітнага дня» індустрыяльныя гмахі-волаты. Цяпер Беларусь, насельніцтва якой складае-4 працэнты ад насельніцтва СССР, выпускае звыш 15 працэнтаў лгульнасаюзнай вытворчасці трактараў, 11,3 працэнта металарэзных станкоў, 13,4 працэнта всласіпедаў, 15,5 працэ.нта здабычы торфу, 10,5 працэнта баваўняных тканін. На тысячу жыхароў у нашай рэспубліцы выпускаецца металарэзных станкоў больш, чым у ЗША, Англіі, Францыі, Японіі; аўтамабіляў — больш, чым у Італіі; трактараў — больш, чым .у ЗША і Францыі; матацыклаў — больш, чым у Англіі і Заходнян Германіі. У 1962 годзе электрастанцыі рэспублікі выпрацавалі мільярды 641 мілвён кілават-гадзш ірлектраэнергіі супржць 3 мільёнаў кілават-гадзін у 1913 годзе.

Прадукцыя з маркай беларускіх заводаў і фабрык раізыходзіцца па ўсім свепе: яе купляюць 53 краіпы. А да рэвалюныі галоўным відам экспарту Беларусі былі пянька ды сала...

Натхнёна расказвае аўтар аб культурным узлёне нашай рэспублі^<і. 25 вышэйшых навучальных устаноў, Акадэмія навук з 32 навуковадаследчымі інстытутамі, 11 прафесіянальных тэатраў, звыш 12 тысяч школ, болып як 20 тысяч бібліятэк... Колькі чыстых крыніц духоўнага багацця бруіцца на нашай зямлі, колькі жыватворнага святла ў нашым доме!

Іірa тое, чым была і чым стала Беларусь, добра сказаў наш зямляк Мацвей Райцаў. 30 гадоў назад лёс закінуў яго на чужыну, і толькі летам 1962 года ён у якасці турыста наведаў бацькоўскі кут. Вось што ён піша ў нарысе «Падарожжа на радзіму», апублікаваным у зборніку «На роднай зямлі пасля 30 гадоў», які выйшаў нядаўна ў Канадзе. «Хацеў бы прапанаваць тым беларусам за межамі айчыны, якія сёння выдаюць сябе [illegible], [illegible] у думках на пару дзесяціг оддзяў з лішнім назад і ўспомніць, як у маладосці сваёй яны фарсілі ў зрэбных штанах у ёлачку ды ў льчяной даматканай сарочцы, якую маці вышыла родным беларускім узорам. [illegible] не забыць і лапці з лыка. а магчыма і з лазы. А гэтак жа было. І час ведаць вам, паважаныя панове, што цяпер беларускія жанчыны у вёсцы не прадўць і не ткуць, а людзі ў лапцях не ходзяць, і што наша Беларусь лалцюжная пераўтварылася ў краіну індустрыяльную. І таквама не забудзьце, што. як лапці ў гісторыю канулі беззваротна, так і паншчына і князёўшчына адышлі, адмерлі, і ніколі не панаваць, не княжыць вам на беларускай зямлі...»

Хто б з замежных гасцей ні наведаў нашу рэспубліку, усе яны ў захапленні ад дзівосных поспехаў беларускага народа — свабоднага, шчаслівага, роўнага сярод роўных. Аўтар прыводзіць цікавы эпізод: на прыёме ў Прэзідыуме Вярхоўнага Савета Беларусі тарл іменцкай дэлегацыі Цэйлона дэпутат парламента, потым міністр юстыцыі, дэ Сільва заявіў, што яго здзівілі поспехі Беларусі, а сталіца рэспублікі горад Мінск, калісьці разбураны нямецкімі фашыстамі дашчэнту, «адрадзіўся зноў, як фенікс з попелу»,

Значнае месца ў брашуры займае расказ аб узаемадапамозе і бранкім спаборніцтве паміж народамі Савецкага Саюза. аб іх жыватворнай, дзейснай дружбе. Без гэтай дружбы, бе.п шчырай спагады і дапамогі беларускі народ, як справядліва гаворыцца ў брашуры, не змог бы дасягнуць тых выдатных поспе.хаў, якімі ён сёння ганарыцца. І не дзіва, што ўсюды — на будоўлях, заводах, калгасных нівах — поплеч працуюнь прадстаўнікі розных наіыяна.іьнасцей нашай краіны, дзеці вялікай ся.м'і,

На Першым Салігорскім калійным камбінаце добра ведаюць прахолчыка ўраджэнца Запарожскай вобласці немца Эліяса Бергена. Натхнёна нрацуюць тут мардвін Піліп Нікіфа^раў, армянін Мкартын Качваран, грузін Вахтанг Каркалішвілі, латышка Валянціна Бондар. На Полацкім нафтаперапрацоўчым заводзе выдатна зарэкамендавалі сябе паляк па нацыяналыіасці інжынер Уладзіслаў Мілаш, які працуе начальіікам устаноўкі цэха; старшы інжынер чуваш Аляксей Ільіп, старшы апаратар татарын Бiктамір Янтурын, апаратар ко.міпармячка Раіса Бабіна і многія іншыя.

Чытач знойдзе ў брашуры цікавыя думкі аб будучыні савецкіх нацый, аб развіцці і змяненні іх асноўных рысаў і асаблівасцей у перыяд разгорнутага камуністычнага будаўніцтва, а таксама ішуіат карысных і важных меркаваштяў па йытаннях нацыянальна-дзяржаўгiага будаўніцтва. Думкі, выкладзеныя па гэтых пытаннях у брашуры, набываюнь асаблівую нікавасць, паколькі аўтар, будучы Старшынёй Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР і аднача́сва намеснікам Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР, непасрэдна прымае ўдзел у вырашэнні важнейшых пытанняў нацыянальна-дзяржаўнага будаўніцтва ў нашай краіне^

Брашура напісана добрай літаратурнай мовай, яна чытаеиша лёгка, жыва, з увагай. Яе трэба параіць усім, хто цікавіцпа праблемамі нацыянальных адносін і нацыянальнадзяржаўнага будаўніцтва ў нашай краіне. Кожны прапагандыст і агітатар знойдзе ў брашуры свежы і арыгінальны матэрыял для роздз му, для шчырай і сяброўскай размовы з людзьмі.

З. ДОКТАРАУ,
кандыдат філасофскіх навук.

*) В. І. Казлоў. Саюз свабодных і роўных. Палітвыдавецтва, М., 1964.

З поўным тэкстам дакумента можна азнаёміцца ў бібліятэцы